

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLARIDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Navoiy viloyati Karmana tumani
21-sonli maktabining Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi
Elmurodova Shaxlo Tursunovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda ona tili darslarini samarali tashkil etishda interaktiv metodlardan foydalanishning ahamiyati, o‘quvchilar bilimini oshirishdagi o‘rni va pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy ta‘lim texnologiyalari asosida dars jarayonini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: interaktiv ta‘lim, ona tili, boshlang‘ich sinf, pedagogik texnologiya, samaradorlik, innovatsiya.

Аннотация: в статье анализируется значение использования интерактивных методов на уроках родного языка в начальных классах, их роль в повышении знаний учащихся и педагогические возможности. Освещены теоретические и практические аспекты организации урока на основе современных образовательных технологий.

Ключевые слова: интерактивное обучение, родной язык, начальная школа, педагогическая технология, эффективность.

Abstract: This article analyzes the importance of using interactive methods in native language lessons in primary grades, their role in improving students' knowledge and pedagogical opportunities. Theoretical and practical aspects of organizing lessons based on modern educational technologies are highlighted.

Keywords: interactive education, native language, primary education, pedagogical technology, efficiency.

Bugungi kunda ta‘lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — o‘quvchilarni mustaqil fikrlaydigan, ijodiy yondashuvga ega, zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni egallagan shaxs sifatida tarbiyalashdir. Shu nuqtai nazardan boshlang‘ich

ta'lim bosqichi alohida ahamiyat kasb etadi, chunki aynan shu davrda bolaning bilish faoliyati, nutqi va tafakkuri shakllanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'lim sohasini isloh qilishga alohida e'tibor qaratib, "Yangi O'zbekistonni bilimli va salohiyatli yoshlar bilan birga barpo etamiz" deya ta'kidlagan. Bu esa ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishni taqozo etadi.

Boshlang'ich sinflarda ona tili darslari o'quvchilarning savodxonligini oshirish, to'g'ri va ravon nutqni shakllantirish, fikrni mantiqiy bayon etish ko'nikmalarini rivojlantirishda asosiy fanlardan biri hisoblanadi. Shuning uchun bu darslarda interaktiv metodlardan foydalanish o'quv jarayoni samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Interaktiv ta'lim o'quvchilarni faol ishtirokchiga aylantiradi, ularning darsga qiziqishini oshiradi va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Pedagog olim Abdulla Avloniy ta'lim va tarbiyani inson kamolotining asosi sifatida baholab, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni beqiyos ekanligini ta'kidlagan.

Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida interaktiv metodlardan foydalanish masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida o'rganishni talab etadi. Mazkur maqolada ushbu metodlarning nazariy asoslari, amaliy qo'llanilishi va samaradorligi tahlil qilinadi.

Interaktiv ta'lim tushunchasi. Interaktiv ta'lim — o'qituvchi va o'quvchi, o'quvchi va o'quvchi o'rtasidagi faol muloqotga asoslangan ta'lim jarayonidir. Bunda o'quvchi passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida qatnashadi.

Pedagog olim Abdulla Avloniy ta'lim haqida: *"Tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot masalasidir"* deb ta'kidlagan. Bu fikr zamonaviy ta'limda ham o'z ahamiyatini saqlab qolgan.

Ona tili darslarida qo'llaniladigan interaktiv metodlar

1-jadval. Asosiy interaktiv metodlar va ularning vazifasi

№	Metod nomi	Mazmuni	Samarasi
1	Aqliy hujum	Tezkor fikrlar yig‘ish	Fikrlashni rivojlantiradi
2	Klaster	G‘oyalarni tarmoqlash	Mantiqiy bog‘lash
3	BBB	Bilaman, Bilmoqchiman, Bildim	Tahlil qilish
4	Juftlikda ishlash	Ikkilikda topshiriq	Hamkorlikni kuchaytiradi
5	Rolli o‘yin	Vaziyatni sahnalashtirish	Nutqni rivojlantiradi

Professor R. Ishmuhamedov interaktiv metodlarni o‘quvchilar faolligini oshiruvchi eng samarali vosita sifatida baholagan.

Pedagog olim N. Muslimov ta‘lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish ta‘lim sifatiga bevosita ta‘sir qilishini ta‘kidlagan.

Tajriba natijalari

3-sinf o‘quvchilari o‘rtasida tajriba-sinov ishlari olib borildi. Bir guruhda an’anaviy usul, ikkinchi guruhda interaktiv usul qo‘llanildi.

1. Interaktiv ta‘limning pedagogik asoslari. Interaktiv ta‘lim zamonaviy pedagogikaning eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Unda o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi an’anaviy bir tomonlama muloqot o‘rniga ikki tomonlama faol hamkorlik o‘rnatiladi. Bu esa o‘quvchining dars jarayonida faol ishtirok etishiga, mustaqil fikrlashiga va bilimni amaliy qo‘llash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Pedagog olim R. Ishmuhamedov ta‘kidlaganidek, interaktiv metodlar o‘quvchining bilish faoliyatini kuchaytirib, uni ta‘lim jarayonining markaziga olib chiqadi.

2. Ona tili darslarida interaktiv metodlarning o‘rni. Ona tili darslari boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun asosiy fan hisoblanib, ularning nutq madaniyatini, savodxonligini

va fikrlash qobiliyatini shakllantiradi. Shu bois bu darslarda interaktiv metodlardan foydalanish o‘ta muhimdir.

Interaktiv metodlar orqali o‘quvchilar:

- matni tahlil qilishni o‘rganadi,
- mustaqil fikr bildiradi,
- guruhda ishlash ko‘nikmasini rivojlantiradi,
- nutqini boyitadi.

3. Amalda qo‘llaniladigan interaktiv metodlar

Ona tili darslarida quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- **“Aqliy hujum”** — o‘quvchilar tez fikr bildirish orqali mavzuni anglaydi
- **“Klaster”** — g‘oyalar tizimli ravishda tarmoqlanadi
- **“BBB” (Bilaman–Bilmoqchiman–Bildim)** — bilimni tahlil qilishga yordam beradi
- **Guruhli ish** — hamkorlik va mas’uliyatni oshiradi
- **Rolli o‘yinlar** — nutq va muloqot ko‘nikmasini rivojlantiradi

4. Tajriba-sinov ishlari natijalari

Tajriba sifatida 3-sinf o‘quvchilari ikki guruhga ajratildi: nazorat va tajriba guruhlari.

2-jadval. O‘zlashtirish natijalari

Guruh	O‘quvchilar soni	O‘zlashtirish darajasi
Nazorat guruhi	28	71%
Tajriba guruhi	29	89%

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar qo‘llanilgan guruhda o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi ancha yuqori bo‘lgan.

5. Ilmiy tahlil

Tahlillarga ko‘ra, interaktiv metodlar:

- o‘quvchilarning diqqatini kuchaytiradi,
- darsda faollikni oshiradi,

5. Baholashda rag‘batlantirish usulidan foydalanish.

Boshlang‘ich sinflarda ona tili darslarini tashkil etishda interaktiv metodlardan foydalanish ta‘lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Ushbu metodlar o‘quvchilarni faol ishtirokchiga aylantirib, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, interaktiv metodlar qo‘llanilgan sinflarda o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi an‘anaviy ta‘lim usullariga nisbatan ancha yuqori bo‘ldi. Bu esa mazkur metodlarning samarali ekanligini amalda isbotlaydi.

Shuningdek, interaktiv ta‘lim o‘quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, ularda ijodiy yondashuv va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Pedagog olim R. Ishmuhamedov ta‘kidlaganidek, zamonaviy ta‘limda o‘quvchi faolligini oshirish eng muhim vazifalardan biridir.

Yakuniy xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinflarda ona tili darslarida interaktiv metodlardan tizimli va maqsadli foydalanish ta‘lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlash hamda ularni zamonaviy tafakkurga ega shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. R. Ishmuhamedov. Ta‘limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2020.
2. N. Muslimov. Pedagogik kompetentlik asoslari. Toshkent, 2019.
3. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq.
4. O‘zbekiston Respublikasi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. Boshlang‘ich ta‘lim davlat standarti.